

„Soča“ izhaja vsak četrtek in velja za pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto f. 4.50
Pol leta „ 2.30
Četrt leta „ 1.20

„Kmetovalec“ za naročnike Soče Vse l. f. 2.—Pol leta f. 1. Za nenaročnike: Vse leto f. 3.— Pol leta f. 1.60

Pri oznanilih in ravno tako pri „posl. n. icah“ se plačuje za navadno tristopno vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat
Za večje črke po prostoru.

SOČA

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici pri Paternolliju; v Trstu v tobakarnicah „Via del Belvedere 179 in „Via della caserma 60“

Naročnina in dopisi naj se blagovoljno pošiljajo pod naslovom: Viktor Dolence v Gorici. — Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim nepremoznim se naročnina zniža, ako se oglase pri uredništvu.

Glasilno slovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

Načrt nove postave o varstvu poljskega blaga.

Dobre postave dajati je od nekdanj bilo in bode vedno naj imetnejše in naj težavnejše delo na svetu. Dobre postave morajo primerne biti okolnostim, mišljenji, nevdam, željam, duševnemu razvoju in potrebam ljudstva, in morajo celó ozir jemati na zemljiške kakovosti dežele, v kateri biva ljudstvo, kteremu se postave dajajo. Zategadelj vidimo pri raznih narodih in v raznih dobah istega naroda jako različne postave v isti zadevi; za to vidimo v velikih državah istega naroda, da ima narod v istih zadevah po načelu sicer enake postave, katere pa vendar pripuščajo razne izjemke, ali bi morale imeti različne določbe za razne dele tega naroda. Toliko več velja to za države, ki obsegajo več narodov, ali pa celó dele raznih narodov, in takih držav je v Evropi dokaj. Žalibog vidimo, da se v novejših časih prezirajo te načela, da hočejo postavedajalci razne narode pod en klobuk spraviti, kakor da bi bili narodi in sploh ljudje zaradi postav na svetu, a ne postave zaradi ljudi. Ker je to kaj nespametno, čuti si po vsi Evropi, da nasprotujejo narodi temu toliko bolj, kolikor se bolj zavedajo svojih pravic, svoje vrednosti, svojega poklica na tem svetu.

Ker so postave za ljudi, sledi iz tega samo po sebi, da morajo dobre postave pisane biti ne samo v narodnem, temuč tudi v čistem, pa lahko razumljivem jeziku. To se od nekdanj godi v Švajci in pri nas tirjajo vsi Avstrijski narodi, da bi se tej naravni želji in potrebi zadostovalo. Kakor sploh v vseh zadevah smo mi Slovenci tudi v tem obziru kaj nesrečni. Ne samo, da nujamo tudi prav potrebnih postav n. pr. sodnijskega reda za civilne pravde v slovenskem jeziku, ampak deželni zbori dobivajo načrte postav v taki slovenščini, da bi človek obupal. Prestavljajalci mešajo novo skovane, ali drugim Slovanom vzete besede v postave, stavki so dolgi, kakor v nemščini, in vse tako trdo, nevkretno, da je nam to v veliko sramoto in celó v škodo. Ti gospodje ne premislijo, da so župani in sploh izmed ljudstva vzeti možje, ki imajo deželne postave izvrševati, ne premislijo, da jih morajo tedaj prav ti možje lahko in hitro razumeti.

LISTEK.

O najstarejši dobi slovanske zgodovine.

(Predavanje v goriški čitalnici dne 10. marca t. l.)

Lani je izšla pri Lenschner & Lubensky v nemškem Gradiu jako znamenita knjiga: „Einleitung in die slawische Literaturgeschichte“; izdal jo je dr. Gregor Krek, profesor na graški univerzi. Kritika, ki se je o tem delu oglašila ne le samo v domačih, temuč tudi v nemških in drugih časnikih, je zelo ugodna, merodajni učenjaki slovenski, kakor nemški ne znajo prehoviti te knjige. Vredno je torej, da se tudi mi seznanimo s tem imenitnim delom, kajti vseč nam mora biti vsaka najmanjša črtica, ki nas podučuje o naših zadevah; ker pa knjige te vrste, kakor vsakdo ve, niso najcenejše in si jih ne more vsak omisliti, ne morem pričakovati, da bi to knjigo že bili mnogi takajšnji Slovencev brali, tudi vem dobro, da ne mara vsakdo jezikoslovnih stvari prebrati, posebno če so v visokem stilu pisane, zato hočem v kratkem poročati o tej knjigi in potem popularno razložiti, kaj pravi učeni g. profesor o najstarejši dobi slovanske zgodovine. Knjiga je nastala, kakor pisatelj sam pravi, iz predavanj na vseučiliščih, celi material je pa tako vredjen, da je kot samostalno delo tudi za drugi učeni svet jako pripravna. Natančnost in bučelino marljivost pisateljevo že sicer poznamo iz drugih njegovih del na literarnem polju, tukaj se pa posebno odlikuje. Te dve lastnosti, pogledimo si katerokoli stran tega dela, povsod nahajamo vestna sporočila, tehtne misli, natančno preiščevanje tega, kar so drugi učenjaki o dotičnem predmetu pisali. Citatov tu gradiiva sploh je pod črto toliko nakopičenega, ka-

Ako niso postave tako pisane, da jih lahko vsak le koliko omikan Slovenec razume, nastane prav nam Slovincem velika škoda. Za večkrat smo čitali po časopisih, da nočejo župani slovensko pisanih postav, ker jih ne razumejo, zato pa segajo po postavah v nemškem jeziku. V začetku so bili zares župani sami krivi, kajti prve postave so bile dobre, toda mnogo županov in mnogo gospode nij znalo slovensko čitati ne. Zdaj so se časi v tem obziru na bolje obrnili, vendar pa morajo se postave v lepem, kolikor mogoče v prav domačem jeziku pisati, da ne vržejo dotične osebe postavo v kot rekoč, da je ne razumejo, da jim je nemški tekst 100 krat ljubši.

Verhunc napčenosti, kar se jezika tiče je načrt postave o varstvu poljskega blaga, katerega je dobil deželni zbor goriški letos v pretresovanje. To Vam je prava grdoša; čudom smo se pa čudili, ko se je pozvedelo, da nij ta načrt drugo, nego prepis postave, ki že velja na Kranjskem. Nu zdaj nij čuda, da se tam nemškuterija širi, ker ne morejo župani te slovenščine razumeti. To je zares nova spraha, in župan, ki zna nemško, pogleda nemški tekst misleč, da mu ta pomore. Ali tudi Nemci je niso zadeli, kajti prav dobro mora nemški znati, kedor prime v roko to postavo. Nemški župani na deželi niso učenjaki in nij dvomiti, da so tudi nemški kmetje nezadovoljni s tako dolgimi stavki in sploh s tako pisavo. Zdi se, da se na Dunaji ne brigajo za ljudstvo, dajejo postave samo za nemške juriste! Celó Italijani so dobili v kaj nesrečni italjanščini pisani načrt „povera anche la bella lingua del si,“ in odsek za postave je po takem moral lotiti se sam predstavljena prav tako, kakor se je lansko leto godilo. Zraven je odsek nekaj §.ov prenaradil, ker to tirjajo posebne okolnosti naše deželice, naj važnejša premenitev zadeva §. 12, ki govori o trgovini. Če ministrstvo vse to potrdi, o čemur skoro nij dvomiti, ker nij pametnega vzroka, da bi nasprotvalo potrebnim odločbam, niso v odseku dražega časa zastojni potratili.

Slišali smo, da je ljudem na deželi ta postava ušedna, ker obsega mnogo slučajev in zglečov. To dopada župa. om na kmetih, kajti postava je bolj jasna, in nij treba dosti misliti, če je slučaj izrekom ome-

kor do sedaj nikjer, to je pravi repertorium za vsakega slavista. Od Šafarika in Miklosiča do posameznih spisov, raztresenih v različnih knjigah in listih, od Boppa in Schleierherja do majhnih monografij, vse najdeš tukaj porabljeno in navedeno; reči se mora, da te knjige nihče ne sme prezreti, kdor se hoče s slovansko zgodovino in literaturo pečati. Jezik je nemški, pa tako gladek, tako eleganten, kakor ga nahajamo v naj bolj-ših nemških spisih. Samo eno slabost ima ta knjiga, cena jej je previsoka.

Cela knjiga je razdeljena v dva dela, v prvem se razpravlja naj starejša doba jezika, zgodovine in kulture starih Slovanov, da so Slovani sprva udje velike arijske družine se ločili dobila in samostojno se razvijati začeli, da so po precej dolgi dobi skupnega življenja se jeli med seboj v razne panoge cepiti, iz med katerih še dandanes nektere živé, druge so odmrle. Drugi del obsega tradicionalno slovansko literaturo in njene odnošaje h kulturni zgodovini, posebno k bajeslovju (mythologiji) in sicer razpravlja prvič formalno stran, t. j. jezik in običaje, drugič realno stran t. j. pravljice, prislovice, vraže, uganjke, pesni starih Slovanov.

Po teh splošnih opombah obrnimo se k prvemu kot imenitnejšemu delu knjige, t. j. k najstarejši dobi slovanske zgodovine. V kratkih potezah hočem povedati rezultate dolgega trudapolnega preiskovanja. Predmet mislim je za vsacega Slovenca dosti zanimiv, vsakemu izmed nas mora biti na tem ležeče, da izve, odkod je naš rod, kako mesto zasedajo Slovani med raznimi narodi, ali so izpolnili Slovani svojo zgodovinsko nalogo ali ne in druga enaka vprašanja se vrivajo človeku, kedar misli na našo preteklost.

Gosta tema pokriva najstarejšo dobo slovanskega kakor vsacega drugega naroda; zgodovina, starinoslovje nas tukaj popolnoma zapuščate, edini pripomoček je

njen. Se ve, da bi to napeno bilo v družih postavah n. pr. v državljanskem zakoniku, ker je tam treba postaviti bolj občna pravila. Ta postava bo obsegala 45 §.s., želeli je, da bi našim posestnikom prinašala mnogo korist; njen načrt je brati v „Kmetovalcu.“

Dopisi.

Iz Gorice (Izv. dop.) Tukajšni c. k. gozdinarski urad je postavil v soboto 8. t. m. na trnovski cesti spominek ranjencu Josipu Kolerju, kot ustanovitelju te ceste. K tej slovesnosti so došli vsi c. k. gozdinarski uradniki, okrajni glavar Raebach, nekateri slovenski župani in nekoliko ljudstva iz okolice.

Spominek je v skalo vzdana kamenita ploča s slovenskim in nemškim napisom; slovenski napis se glasi: „Mnogozasluznemu c. k. gozdnemu nadzorniku Josipu Kolerju, ustanovitelju te ceste 1855/60 v spomin: Čestitelji.“

Pri otvorenju spominka je govoril c. k. dvorni svetovalec Thiriot, poudarjal je korist trnovske ceste deželi in državi, zraven omeujal mnogih zaclug umrlega Kolerja, na to se mu v jedratem govoru in ginjenega srea zahvali sin ranjcega, c. k. notar Koler. Jako nas je pa veselilo, da je g. Dimitz, gozdni višji nadzor.lik, slovenskem županom in občinstvu slovensko govoril, kakor sledi:

Častiti pričujočil

Slovenska zemlja je rodila moža, kteremu smo danes na Trnovski cesti kameniti spominek postavili; na slovenski zemlji je rajni gospod Josip Koler to cesto sezidal in slovensko ljudstvo mu je sodelovalo pri tem koristnem pa težavnem podvzetju.

Zategadelj pa je naša dolžnost, da danes na tem mestu tudi v slovenskem jeziku spregovorimo.

Kar je posameznemu človeku žila njegovega telesa, to je cesta za skupnost človeško, za sosesko, deželo in cesarstvo naše. Brez krvotoka nij življenja in brez cesti nij prostega gibanja, brez cest se ne da misliti ne blagostan, niti omika cloveška.

primerjalno jezikoslovje, to je edina luč, ki sije v temno noč starih časov; ta znanost je sicer še mlada, (njen oče je Bopp) pa njeni rezultati so že zdaj ogromni in veliko se še pričakuje od nje. Primerjevanje jezikov različnih narodov to je pravo polje za jezikoslovje, katero se je hotelo zadnje čase že posušiti, pa Bopp in Schleicher in še mnogi drugi pokazali so pravo pot, po kateri morajo filologi hoditi, ako hočejo doseči kak vspeh.

Primerjevalno jezikoslovje je dokazalo, da so Slovani udje velike arijske družine, drugi imenujejo jezik njen sanskritski, indoevropski, indogermanski itd. pa, to so različna imena za eno isto stvar. Ta družina je dandanes najbolj razširjena po zemlji, naj imenitnejša, kar se tiče dasevne zmožnosti in zgodovinskega pomena ter sega od zapadne Indije do atlantskega morja, od Islandije do Sicilije. Zibelj te velike arijske družine je srednja Azija, na zahodu od Belurtagh-a in Mustagh-a na Pamirskem višavju, jezik njen ni niti indijski, niti gerški, ne germanski, ne slovanski itd.; toda hrani vsebi kali vseh teh jezikov, ki so pozneje iz nje-ga se izcimili. Po razcepljenji cele družine so šli Indij proti jugoizhodni strani (njih jezik je sanskrit) vse druge panoge pa proti zahodu, kjer so se stalno naselili.

Drugi zopet trdijo, da zibelj te velike družine ni Azija, temuč Evropa sama, zato ker se imena največih azijskih ujed, leva in tigra, kakor tudi azijskega velbluda v jezikih ne ujemajo. Enim je Nemčija, drugim Podolija, spet drugim Francozko zibelj arijske družine. Z eno besedo, o tem prašanji ste dve hipotezi, obdedve podpirani od veljavni mož in težko se bode dalo to prašanje kmalo rešiti.

Kakov jezik je govorilo arijsko ljudstvo? Kakor znano, se delijo jeziki v tri velike skupine, enosložno, sestavljajočo, pregibajočo. Enosložni jeziki imajo samo

1899
Po vrlenu Kolerju izpeljana trnovska cesta vpe-
tja bode tudi omiko in blagostan slovenskemu prebi-
valstvu. Kamen ta naj toraj zaveči ime in spomin Ko-
lerja kot podvzetnika in izvršitelja toliko koristne ceste
otrovaškega gonda.

Črni Mlinci, adreženi na tem mestu, vošimo za vse čase
Kolerjevu potomcem blagor in srečo.

Vam, Kolerjevi sinovi, gre danes srčna javna za-
hvala, katere žalibože Vaš oče nij dočakal! Po tej slo-
vesnosti se je gospoda sesla k obedu pri Catterini-ju,
kjer so se vršile še razne, pomenljive napolitnice.

1. maja. Vsamoti se ne prekujejo
države; noben Kapanos tu ne proklinja Zina ali Zeu-
za, da bi mu ta sčrdito streljavko prevrtil grošni je-
zik; noben Amfaraos se ne pogrezne tu z velikim re-
potom dol v paklenske brazae; tu ne razasaja z vibra-
jočim čeladodopom noben srdnogled Ahil; tu nij Hani-
bal ante portas; tu nij Prusa krog Pariza; tu ne liže
noben Atila lesene žipe, miju tam, ko so njegovi zlo-
budrivi gostje kaj veseli pri polnej zlatej posodi; tu se
ne pade nobena svetovna sistema; tu ne razklada
noben Bismark v parlamentu naukov kat. vere, kakor
je to storil oni dan diplomatični knez Barchav v Ber-
linu s vedro apodiktično mažo; tu nij državno—i de-
želobnih hrupov, da, tu smo daleč celo od ognja
opentelkega uprašanja, ki uže tako dolgo i živahno
gori, da se je čuditi, kde imajo diplomatje toliko su-
hljadi i polen, da ga še vedno podtikati morejo. Skrat-
ka, tu je vse mirno, živnje se tu polagoma mota s ča-
sovnega motovila, i na časa ponižnem kolovratu prede
naprej i naprej stari oči, Dugi čas. Ha, kako je tukaj
vse idihlčno! Primarna, s časom postanem tu še kak
Menalca ali Mopsus, da bom začel peti Slovincem
kot nadepotni z veliko slavo, n. prim. pretorobne tož-
be i grošni javk mladega cvetočega krta, ki mu je ne-
namljeni kosac, ah, spredno nožico s koso odstrigol; ali
ok "nepregrutano" nestrečo modrega starega polža,
ki si je na krasnem kamenji, jaoh, hišico razbil; ali
zaljubljene vzdihljeje kake kraske Baveido; ali se pa
ulezina i zagrimim kraska Tristia ali sonete z oklopom
i zadržim na vse štiri vogle slovenskega sveta, da op-
tisen v budivsi se, poskoči celo stari bradač, kralj Ma-
tijaš, ki še vedno drojoha i spava tam kakor Kronos
ali pozimski medved; ali, ker sem svoje podplate uže
zbrusil na ostrem tem kamenji, stopim, nov Šekspir-
na meter visok koturn i zložim tragedijo o prežalost-
nem napadu treh Bismarkovih las; ter jo pošljem stan-
tu podo v slovenske Atane, da jo tam učeno presodijo;
ali se zopet potolažim i postanem elegičen pa zapojem,
da bi se kamnu smililo, kako strašno minljiv je vendar
na tem svetu—denar i slovenska navdušenost; ali na-
enkrat vskliknem: "Quo me Baeche... i zapleşem od
samoga dolnega časa navdušeno mazaruko s kakim kos-
natim Faunom po teh novih dobravah, ki uže krijejo,
divala Boga, na več sto i sto Hektarov, široko i dale-
ko kraske sione. A kam sem zašel? Rustimo kisto sta-
ro godulo, dolgi čas! Ali nij dans prvi dan maja? Maj
ispamlad, kako krasen par! I njima sijajna poroka je
dans na okinčanem altarji velečasite narave. Koliko se
je letos muholovec april prtil pa jezil, celo sitničjo bur-
jocitje izprosil iz Nemškega, ker krotke slovenske sa-
pice mu nijse več dobre. Ti sprideni renegat, ti! Kaj
ti je vendar vse to pomagalo? Umakniti si se vendar
moral ocvetljenemu maju, ki je prišel z gospodično

spomladjo pod pazduho. Kako ljubko se gledata! I kaj
bi ne? Paradiška nedolžnost sije iz njihovih oči. Ti si
moja jaz sem tvoj; jaz sem tvoja, ti si moj! Ali kaj
menite mar, da se zavozlata po civilni poroki, kakor
uže začenjajo neka gospóda? Kaj še! Po starej navadi;
star denar, star denar itd. si mislita. Pa kateri župan
zaslužil bi tudi toliko čast? Naj drugi požirajo birokrati-
čni prah občinske pisarnice, tam pod milim nebom,
tam se vrši njima svečanost. Čuj, slavulja je družica;
kak prepeva, da mi srce poskakuje, i naznanja prihod
nežne neveste spomladji. Ali kaj vidim? Vrabeč je
za starašino. Čuj, ravno jo je urezal: Kam je peljemo?
Ubogi vrabeč, privoščeno ti bodi to veselje. Saj so se
ti v preteklej zimi dolgo hlačice tresle od hrabra, pa tu-
di večkrat ti je bil nad kljunčkom sveti božji križ.
Ako res, kolikrat si pač žalosten i brez večerje zatislil
oči! Sicer si zviropec, i marsikatero zrnce znaš iz-
makniti zoper postavo iz materje zemlje, da bi te kmet-
raji videl na razaji kakor na polji. Ne bodi več tako
strasten komunist, tvoja načela se nič kaj ne ujemajo
z rimskim pravom; ker le prenad jemlješ, kder ne se-
ješ i požiraš, kder bi imeli drugi staro pravico požira-
nja. Pa kaj se hoče, sila kola lomi. Dokler, nam kak
Montesquieu ne razloži prav natanko duha dotične po-
stave, smeš še požirati, ljubi moj! Le poj! Pa kaj? Je
to vse tvoje petje spomladno? Sram te bodi! Lepše
zapoje žejin pesnik, kakor ti čivkaš. Jaz ne pojem, zdi
se mi da odgovarjaš, jaz le na glas računam, ngibjem,
sklepam, ali bo kaj letine letos; kajti v lakoti je lah-
ko vesel, kedor njima želodeca, i pošten, kedor nij živ.
Lejte si, saj si res moder, vrabeč? Več je v tvojej opom-
bi resnice, ko v marsikaterih filozofičnih korolarijih. Nu,
le računaj naprej, potem pa daj svoj prognosticon v
kak slovensk časopis. Tudi senica poskakuje; zvonček,
i jurček cveto i pomolajo svojo glavice. Dobro došli.
Zvončke sicer res ljubim, ali elegično mi je pri sri-
ker se opominjam ž njimi bivšega pesnika našega, ki
je pa zdaj hud "imbrios antropos" v Ljubljani, i ko bi
se mu lepše pristajalo, kot strokovnjaku i pesniku, ope-
vati nam zvončke, zmuznil se je v drug tabor, kder
kuha srd i čemer zoper naš narod. Za ves svet bi jaz
ne poklanjal talenta—ako bi ga res bilo v meni—dru-
gemu, ko mojem, ko mojej domovini. Skušnjava je
res trda; a marsikateri se je nij mogel ubraniti. Ne
proklinjajte ga, obžalovanja je vreden. Prodaj je za
lečo svoje narodno prvenstvo. Če mu nij srce olesene-
lo, tudi spomlad z vso svojo gloriojo ga ne bo vedrila,
vesti sulica ga mora zbadati v dušino jedro. Gorje iz-
dajalcu domovininemu, gorje Efialtom i Iudežem. Lejte,
kam me je pripeljal zvonček, i to vse, ker mi je
prišel na misel ljubljanski Imbrios. —

Sredstvo, s katerim znajo naši bratje Ljubljančan-
je strahovati nam menj ugodne osebe, kupce, fabrikante
i. t. d., ki žive i so se obogatili pri slovenskem narodu,
je vredno, da se vknjiži v liste naše literature.
Praktično je i pravično. Ljubljančanje so zadeli pravo
žilo. "Pasja noga: Češ biti naroden, prav; če ne, pa
stradaj!" Da si bodo naši potomci radostni roke meli,
o tem nij dvombe. Porako: Naši pradedi so znali svo-
je protivnike v kozji rog nati, "haha", na humorističen
način.

Sliši se, da je naš Nestor-pesnik, naš nepozablji-
vi Koseski, skoro dovršil prevod Dantejevega ogromnega
umotvora: "La divina Commedia." O stvarniku člo-
veku Dante-ju, ki je tri kraljestva ranjkih v svojej o-
gromnej fantaziji ustvaril, da se pravi nebesa i zemlja

eno zložne besede n. pr. kineški; druga skupina se-
stavlja besedo z besedo, n. pr. egiptovski jezik; tretja
preoblikuje besede. K tej poslednji skupini spadata se-
mitaki i arijski jezik, akoravno sta med seboj različ-
na. Preoblikovalni jezik stoji očevidno na najvišji stopnji
med vsemi tremi skupinami in verjetno je, da je arij-
ski še le po dolgem časi, premagavši prvi dve stopinji,
dol tega vrhunca dospel. To je torej arijski jezik, iz ka-
tereга izvirajo slovanski, germanski, keltijski, grški, la-
tinski jezik. Pa kako se prišli učenjaki do tega jezi-
ka? Saj v tisti stari dobi ni bilo še črk, še manj se je
mogel najti kak zagriznen slovničar, ki bi bil slovnicu
tega jezika spisal, za takrat menda nevhvaležno delo,
kateremu bi se bil svet akor dandanes rogal. In ven-
dar se je, koliko samoglasnikov je imel ta jezik, koli-
ke soglasnikov, koliko sklanj; tudi izvemo, da je bilo
število (numerus) trojno, singular, plural, dual; da je
imela sklanja 8 sklonov (casus). Tudi srednji spol, ka-
teri manjka drugim jezikom, se tu nahaja. Spregatev
gledala je precej razosta; o sintaksi arijskega jezika
se dandanes še ne more veliko gotovega povedati, ker
ravno ta del slovnic je še v posameznih jezikih pre-
malo obdelan.

Vse to in tudi kar se ve o kulturi arijskega ljudstva,
so gotovo kombinacije, toda kombinacije, katere so rezul-
tat natančnega preiskovanja in primirjenja vseh zgoraj
navedenih jezikov. Učenjaki so namreč to, kar se nahaja v
vseh indoevropskih jezikih enacega, skupili in iz tega sku-
paj narediti (reconstruirati) obris nekdanjega skupnega
jezika in običaja. To je gotovo dovoljeno in opravičeno
tudi po postavah logike, da če n. pr. nahajamo v slo-
venskem, nemškem, grškem, latinskem, indijskem jezi-
ku čud in isto korenino za besedo m a t i, je lahko redi-
cramo tudi prvotnemu jeziku, t. j. jeziku, ka-
tereга so govorili vsi ti narode, ko so še bili jedin

narod, ko še nijso bili ločeni v različne panoge. To je
jasno, ko beli dan in vsakdo izmed nas, akoravno ni je-
zikoslovec, se je že gotovo čudil, kako se besede enega
pojma v različnih jezikih ujemajo v svojih koreninah.
Da celo primorani smo na en prvotni jezik misliti, ker
nič bi ne bilo bolj neumnega, ko trditev, da je to sa-
mo slučajno, če se kje kaka beseda vjema. Prvič je ta-
kih besedi neizmerno veliko, drugič mora to biti več
ko slučaj, ako govore oddaljeni Indijci, kateri je na-
šem u zlo podoben. Druge vrste nevednež bo zopet re-
kel, da je en jezik od drugega kradel, kar se je po-
sešno nam Slovincem nij dolgo tega rado očitalo,* pa
omikani svet ve, da je temu drugače, da zajemajo vsi
ti jeziki iz enega vira, da so med seboj bratje, katerih
oče je en jezik, ki ga učenjaki imenujejo arijski jezik,
ali indoevropski i. t. d.

Iz skupnega jezikovega zaklada pa ne sklepamo
samo na jezik, katerega je arijsko ljudstvo govorilo,
temuč tudi, če pomislimo na pojmove skupnih besedi,
na običaje in sploh na kulturo tega ljudstva; kar velja
tudi o Slovanih.

Da je imelo to ljudstvo družinske razmere dobro

* Ne smemo se torej čuditi, če se je vsled tako bedaste-
ga očitanja polastil naših pisateljev nekov hyperpurizem, tako
da se boje besede, ako nima celo domače oblike. Naj omenim sa-
mo en primer, ljudstvo govori lamp a, lamp i ca, a pisatelji se
je ogibljujejo misleč, da je iz nemškega vkrađena; pa temu ni tako,
saj ima grščina *lampas* iz grščine je prešla v latinščino *lampas*
in potem v nemščino *Lampe*. To in veliko drugega je obeno
blago. Ravno tako bi se moral Nemec ogibati besed n. pr. Kör-
per (corpus), Weste (vestis), Zelle (cella) calica. Preš., haben (ha-
beo), Rad (rota) itd. itd. Tukaj veljajo Horacijeve besede: "Da-
mus veniam, petimusque vicissim." Hyperpurizem vtigne našemu
jeziku le škodvati, kolikokrat slišimo očitanje, da je naš jezik nov,
da ga ljudstvo ne ume (circulus vitiosus). Sicer je pa, in medio
vitas, tudi malomarni ne smemo v tem oziru biti in se izgovar-
jati s Prešnarovim učencem: Saj tudi drugi to storé Sloveni itd.

so mu pomagala, kakor tudi o našem prevajatelji, o ka-
terem bodem lahko dokazal, da je heros naše sloves-
nosti vkljub vsem strastnim čenčarjam; to vse hočem
znanstveno prihodnjič dokazati. Začel bom najprej z
Dantejevim peklom. Kaka morala v njem, kaki svetovi
kake velečasne besede! Dantejevo delo sme samo sv.
Pismo nadkriliti.

Konečno še nekaj sedajnje—človeškega. Naš zna-
ni pisatelj i moj prisrčni prijatelj, g. Bogdan Trnovec
pristavni sodnik v lepej Sežani je izgubil se smrtjo
svojo soprogo Anico. Čeravno po naključju nijsem imel
sreče, to osebo znati, vendar pa sporočila i tudi to,
da je naš Trnovec odličen narodnjak in pisatelj sloven-
ski, moramo obžalovati bridko izgubo umrle Anice, ki
ko bi ne bila se izselila tako precej, bila bi zapustila
Slovincem več Milošev. Narodnjakinja je bila. Bodi
joj zemljica lahka! I ti, Miloše, bodi nam čvrst narod-
njak, kakor tvoj otač. — Z Bogom! Kedaj bo konec mo-
jih nekrologov? Sveta nebesa!

Iz Trsta, dne 9. maja 1876. Bilo je 4. t. m. zve-
čer ob 6 $\frac{1}{2}$ uri, ko je začel zopet zborovati tržaški de-
želni zbor. S prvega nij bilo postavnega števila zbranih
poslancev, zaradi tega so začeli zborovati pod imenom
"mestnega zbora", ali nadejati se je bilo uže tako sa-
mo od sebe, da ko bi bili gospodje mestjani celo leto
spali, bi se bili gotovo oni večer predramili ter časa,
okolici koristiti, ne prespali—oder was? In tudi res. Ko-
maj je mestni zbor na g. Nabergojev predlog, naj se
patriotičnega društva peticija, ali bi rekel nasvet, za vs-
tavnoljenj: 10 štipendij po 50 letnih for, za revne oko-
lične fantiče, ki bi po dovršeni dvorazredni ljudski šoli do-
ma, želeli se naprej šolati, šolskemu odseku v pretres
dal, so se ti gospodje do števila 50 zbrali in gospod
kapitan Dr. M. de Angeli je videč postavno število zbra-
nih poslancev, mestni zbor v "deželni zbor" spremenil in
kakor prve točko na dnevni red postavil nadaljevanje
debate o novem volilnem redu. Veliko bi se lahko o
reformi te postave pisalo, ali nepotrebno bi bilo, ker je
uže tako slovenskemu svetu sploh znana malicijozna
tendencia naših bratcev Lahonov; oni namreč želé oko-
ličane ob pravice volitve in okolico ob poslance priprav-
viti, ali za ta pot se jim nij posrečilo, ker so naši vrlji
gg. poslanci vedeli, za kaj gre in se možato nasprotni-
kom branili. Tudi sedem mestnih pravičnih in nepri-
stranskih poslancev je z okoličnimi potegnilo ter sklo-
panje zabranilo s tem, da so dyorano zapustili. Prebri-
sani so zares Hermet in Comp. Glejte no, kaj g. Her-
met v imenu deželnega odbora nasvetuje: 1. Volilee bo
v okolici le kedar 3 f. in več davka plačuje ter po več-
jem ali manjšem davku bodo okolični volilci med me-
stjane v 1. 2. in 3. red pomešani, ker ko bi se prav
vsi volitve vdeležili bi v dotičnem redu v strašanski
manjšini ostali, n. p. komaj 100 do 200 volilcev dali, kar
če toliko reči, kakor da nijma več okoličan pravice vo-
liti, ker eden ne bode nikdar zoper 100 zmagal. Tudi
ne bodo nikdar meščani okoličanov v zbor volili, to je
pa toliko, kakor okolica je poslance zgubila. Volilci v
Trstu so dozdaj v štiri razrede razdeljeni in sicer vo-
lilci v mestu spadajo k prvimi tremi, okoličani pa sa-
mi za se naredo svoj četrti razred, ki potem v poseb-
ne volilne okraje spada in sicer I. II. III. IV. V. VI.,
kajih vsak svojega poslance voli.

Opomniti je pa tudi treba, da dozdaj je v okolici
vsakdo volilee, če le kaj davka plačuje, če prav more-

uredjene, nam pričajo skupne korenine za pojmove:
oča, mati, sin, hči, brat, sestra, tast, tašča, sneha,
svak, svakinja, stric, stričnik, vnuk, mož, žena, mlade-
neč, devica. Da se nahaja tudi skupna korenina besede
v d o v a, dokazuje, da pri arijskem ljudstvu nij bila ob-
sojena žena z možem vred umreti, kakor pozneje pri
Indah. Da so se može z eno ženo zadovoliti, nam pri-
čajo zgoraj navedene besede za zaznamovanje družin-
skih razmer. Pečali so se z živinorejo in začenjali tuli
polje obdelovati, med pridelki se imenuje ječmen in
pšenica, pa v obče so bili nomadi. Izmed domačih živalij
poznali so vse imenitniši; govedo, ovco, kozo, konja,
svinjo, prasca. Izmed divjih so jim bile le maloktere zna-
ne n. pr. volk, medved. Bili so Arijci miroljubno ljudstvo
vojske niso poznali. Denar jim je nadomestovala živina,
katero so za blago zamenjavali. Tudi začetki države
se nam kažejo, toda v prav tamni podobi; da so se bra-
nili zunanjih napadov, nam pričajo skupna imena
pojmov loka, sulice in ščita. Njih hrana so bile doma-
če živali, ječmenov in pšeničen kruh, vina nijso po-
znali, meli pa so neko iz rastlinskih sokov narejeno
omamljivo pijačo, katero so rabili tudi pri svojih da-
ritvah. Znali so dalje tkati, plesti in šivati, tudi neob-
hodno orodje za poljedelstvo so si sami izdelovali. Po-
znali so zlato, najbrž tudi srebro in baker. Iz tega, da
jim je bilo morje neznano, se sklepa, da so bivali v
srednji Aziji. To se ve mnoge stvari še nijso dovolj
razjasnene in še čakajo natančnega preiskovanja, tu je
široko polje za jezikoslovce vseh narodov; rezultati bo-
do tem boljši, več jezikov kdo v primeru jemlje, ka-
kor Bopp, Schleicher in zadnje čase tudi Curtius.

Iz vsega tega pa, kar že vemo za gotovo, smemo
sklepiti, da je bilo arijsko ljudstvo že precej omikano.

(Dalje prih.)

biti samo solde. Javno je tedaj zakaj Hermet in drugi kot podlago volilne pravice 3 f. davka nasvetujejo, ker po tej poti bi polovici okoličanom pot do volitev zaprli, ker v okolici so majhni posestniki in v obziru ali primeri z drugimi deželami davki majhni—ergo le večji posestniki po 3 f. in več davka plačujejo. Zato so se pa krepko gg. Nabergoj, Nadlišek, Loser, Burgstaller, Sancin, de Wittmann in še drugi tej krivici zoperstavili in posebno zadnji gospod je naglašal, da hočejo nasprotniki ne brigaje se za pravico, manjšino majorizirati in ker so v večini, nočejo nobenega porazumljenja. Nasvetovali so namreč skozi tri leta zaporedoma prijatelji okolice, naj za okolico volilna postava nespremenjena ostane ali pa, če prav hočejo reformirati, naj se ne gleda na davke in naj se okoličane ne amalgamira z mestom in če že celo nij drugače, kakor da jih hočejo k mestu pritisniti, naj za nje poseben oddelk naredijo in temu oddelku toliko poslancev privoščijo, kolikor jih ima okolica zdaj. Vse zastoj! Poslušajte gg. Gita-telji koliko volilcev bi g. Hermet privoščil okolici. Pravi: V mestu I. skupina plačuje 820.000 davka in voli 17 poslancev; II. 105.000 in bi imela v primeri s prvo pravico 2. 17 voliti; III. 30.000 v primeri s prvo bi volila 0.62; okolica plačuje 23.300 davkov tečaj v primeri s prvo nijma pravice več, nego 0.48 poslancev voliti. Smo toraj še predobri, misli mož, da ji pustimo voliti. Tako daleč smo Slovenci v Trstu prišli in Bog vé še kam pridemo, če se nas ne boč vlada sama vsmilila. Da niiti ne izgubim o tej reformi, naj omenim, da se je moralo glasovati in gospodine Hermet menda še danes plaka in apetita nijma, ker nij mogel okolice požreti, zdržalo se je namreč 13 poslancev glasovanja ter Hermetovo reformo zopet za eno leto v kozji rog poslalo in morebiti za vselej.

V ravno tej seji so tudi prošnje društva „Edinost“ zavrgli. Prošilo se je namreč, da bi se „capi distrettuali“ odpravili in zopet župani volili, ker tako bi ljudstvo bilo boljše posluženo in magistrat bi manj stroškov imel. Ali, to se ve, po tej poti bi ne imel magistrat svojih „špiceljnov“ po okolici, marveč ljudstvo bi iz svoje sredine močje svojega zaupanja volilo, ki bi tudi za okolico skerbili, zato se pa tudi nij dovolilo.

Trst 11. maja (Izv. dop.) Občni zbor političnega društva „Edinost“, kateri je bil v nedeljo 9. t. m., je bil dosti dobro obiskan; zbralo se je nad 80 udov. Debata so bila jako živahna in kmetje so se jako vdeleževali živahnih razprav, ktere so bile na dnevnem redu. G. Nabergoj je govoril o pomnoženji razredov narodnih šol v okolici ter povdarjal veliko korist šol; pokazal je v jedernatem govoru, kako se potegujejo drugi narodi za narodne šole, kak temelj so šole, in kako se omika širi po dobrih šolah, kako materialno in duševno blagostanje napreduje vsled dobrih šol i.t.d. Na zadnje je tudi osvetil v pravi luči šole in učitelje v okolici. Govornik stavi po tem predlog: naj bi pol. društvo „Edinost“ zahtevalo od mestnega svetovalstva tri glavne šole v primernem kraju okolice z slovenskem učnem jezikom.

Debate o tem predlogu udeležili so se g.g. Pipan, kaplan Križman in Škerl, po tem je bil predlog enoglasno sprejet. Natanjčni predlog se glasi: Pol. dr. „Edinost“ naj se obrne do sl. mestnega svetovalstva, naj bi se napravili v primernih krajih okolice tri glavne šole z slovenskem učnem jezikom, v Rojanu še četrta razred z slovenskim jezikom; 3 laški razred pa naj se premeni v slovenskega; potem pri st. Mariji Magdaleni zgornji eno narodno šolo in tam, kjer je otrok za enega učitelja, naj se doda še en učitelj.

Prosti kmet J. Gerdolj razlaga žalostno stanje tržaških domačih delalcev, kajti magistrat jemlje za občinska dela le tujce, mej tem ko domačini brez dela stoje in davke plačujejo. Da se ti krivici v okom pride, stavi sledeč predlog: Naj pol. dr. „Edinost“ vjudno prosi magistrat, da se občinska dela oddajo naj prvo domačinom, in ako še dela ostaja, potem še le tujcem. Tudi ta predlog je bil enoglasno sprejet.

Posamezni predlogi: G. Trobec stavi več predlogov, mej kterem omenim naj bolj važnih: Naj bi društvo „Edinost“ začelo izdajati prej ko je mogoče svoj časnik dvakrat na mesec, da bi vzbujal narod, kakor ga je prvi „Primorec“, ker tukaj v Trstu, kjer živi do 70.000 Slovanov nam je neogiblivo potreben lastni časnik, da brani vse krivične napade in da se lahko pred svetom zagovarjamo in krepimo narod in širimo omiko v naši okolici. Občinstvo je z gromovito pohvalo predlog sprejelo, za kterega se je volil poseben odsek 7 udov, da stvar natanjko pretresaje in odboru poroča za prihodni občni zbor.

Drugi predlog, naj bi se napravil v okolici na Občini en tabor, v kterem ki ljudstvo izreklo svoje želje in potrebe, ktere nam so od magistrata po večkratnih prasanjah zabranjene. Cela okolica bi tu izrekla zadnji točki, da ako mestno svetovalstvo noče čisto nič ozir jemati na okolico in ji nobene pravice želje ne usliši, so primorani se od mesta ločiti; tako bi nehal vedni prepri in okolica bi bolj zadovoljna bila, ker bi bila bolj postrežena. Živoklici so na ta predlog gmelili in bil je ra dostjo sprejet. G. Nabergoj je potem še v nekterih stvarih pojasnoval stauje okolice proti mestu in razlagal pravice deželnega zbora, ter je dokazal, da neke stvari se ne dosežejo tako lahko i.t.d. Omenim naj še,

da se je očitna hyala izrekla vlim okoličanem poslancem, kakor tudi onim iz mesta, kateri so za pravico na strani okoličanov stopili in pripomogli k politični zmagi okolice.

Ko se je še v nekterih rečeh govorilo, je bil zbor končan.

Iz Gradca 11. maja. (Izv. dop.) Demonstracija proti Don Alfonzu je bila prav za prav že 30. aprila končana. Ker je bila 1. maja sobota, pričakovalo se je za ta dan še večih demonstracij, češ da se jih bodo udeležili delalci iz bližnjih fabrik. Toda njih kolovodje so izdali pozive na delalce, v katerih povdarjajo, da je pod njih častijo s tako osebo pečati se in da oni imajo važnejše smotre. To je pomagalo, razen nekterih radovednežev nij šel nihče več zvečer pred mesto in postavljeno vojaštvo je že zgodaj po noči odmarširalo. Tudi 2. maja je bilo vojaštvo na nogah, a brez uzroka, ker se nij nihče več zmenil za D. Alfonza. Pozneje je bila le še majhna straža pred villo.

Preiskave zoper udeležence od strani akademičnega senata so že doveršene in kazni stoje na črni deski nabito. Goričan, jurist D. je relegiran za vedno iz graške univerze, nek drugi nemški jurist pa le za en semester. Štirje so dobili poostrene graje pred rektorjem in akad. senatom, drugi pa navadne graje in opomine pred dekanom in dotičnim profesorskim kolegijem. Med slednjimi je tudi nek goriški farmaceut. Vseh vkučaj je 26. S tem so univerzitetne kazni dokončane, a dva dijaka se jimata še zagovarjati pred sodnijo zaradi napada polic. komisarja (mediciner H. in goriški farmacist) Obravnava zoper delalce, ki so se pri ekscesu udeležili, je že dokončana. Dobili so kazni od enega do treh tednov.

Dijakom se prav za prav ne more druge nepostavnosti očitati nego, da so sklicali nekteri tako imenovano „Delegierten-Versammlung aller Corporationen“, kar neso imeli po nobenih postavah pravice. Pri tem zboru so sklenili protest in ga dali v graško Tagespostu, v katerim se zabranujo zoper brutalno postopanje policije in zoper lažnjive telegrame in dopise v zunanjih časnikih. Zaradi tega je razpustilo namestništvo vsa akademična društva (17 po številu maj temi tudi vsa slovanska), čeravno se nij nič zoper nje proiskovalo, in čeravno nij bila še polovica razpuščenih društev pri onem zboru zastopana. Bog veže od kedaj se je sedaj pervikrat pripetilo, da se ne vidi nobenega dijaka več s trakom ali društveno kapo po Gradcu korakati.

V zunanje časnike so se o graških demonstracijah tako laži in zavijanja, pa tudi neestetične surovosti poročale, od katerih tukaj nič ne vemo, tako, da mora vsakega jezca zgrabit, kedar bere o teh škandalih. Splošno se je bralo po nemških časnikih, da so vse le serbski in italijanski študentje provocirali. A da to nij res, kaže že to, da med 26 kaznovanimi je jedva 10 Italijanov ali Serbov in sploh Slovanov (Slovence nobenega). Impertinentna laž je, če se študentom podtika, da so Alfonza dejansko napadli. To že zaradi tega nij mogoče, ker so bili 28. aprila vsi študentje pred in v univerzitetnem poslopji in je med njimi in stolno cerkvi policija stala. Terg je bil pa ves natlačen drugih ljudij različnih stanov in starosti. Mogoče je, da je v guječi res kedo Alfonza sunil, toda vse sodnijske preiskave neso mogle do sedaj še tega dokazati. Da bi se bile v cerkvi take ostudnosti godile, kakor stoje n. pr. v „Augsburger Allgemeine Zeitung“, je nemogoče in cerkveno predstojništvo bi bilo gotovo zaradi kalenja božje službe tožilo. Otročja je jezca nekterih listov na „akademično in drugo druhal“, ker nemajo razuma za to, kar se je v Gradcu godilo. Najsmošnej pa so vladni listi, če terde, da je bila cela demonstracija že dolgo poprej pripravljena in v društvi pogovorjena (zato preiskujejo sedaj zapisnike razpuščenih društev, a zastoj) in da so nekteri demagoji vse to vodili.

Sploh se piše, da so graški dijaki delali v Bismarkovem interesu in kot izvrševalteli njegove volje. A vsaj za sedaj se motijo, Alfonzova affaira se nij zgodila iz velikonemškega, nego iz vse drugačnega prepričanja, berzkone iz tistega, iz kterega so se hoteli staviti zabranjene interpellacije v graškem deželnem zboru. Da bi vse to imelo še eminentno politične posledke, je le prazna časnikarska kombinacija.

Politični pregled.

V Gorici 13. maja 1875.

Cesarjevo potovanje je sklenjenc z denšnjem obiskom Reke, kder bodo Cesarja pozdravljale mnoge hrvatske deputacije, tako na priliko župan zagrebški na čelu deputacije zagrebškega mesta, vsi višji dostojanstveniki in uradniki hrvatski, ogrski in avstrijski ministri i.t.d. Ker je železniško društvo osnovalo posebne vlake, po katerih se bodo ljudstvo vozilo v Reko in nazaj po nižani ceni, je gotovo danes tudi vse polne hrvatskega in slovenskega ljudstva v Reki; Cesar bo imel sopot enkrat priliko prepričati se, da Reka nij ogrsko ali italijansko, ampak hrvatsko mesto in bo morda sopot lahko rekel Andrassy-ju: „Tukaj se ne sliši ne „Eljen“, ne „Erviva“, ampak edini „Živio,“ tedaj nij tukaj

nič z Ogrskem. — (Govorilo se je namreč, da je Cesar pri neki priliki v Reki Andrassiju rekel kaj takega.)

Zadnje dni je Cesar obiskal tudi vse tiste kraje, kder so se bili l. 1868 Morlaci spuntali in se se več mesecev bojevali proti močni ces. vojski. Na planjavi Dragalj blizo Krivosija je čakalo Cesarja ljudstvo na tisuče, ko tje prijah se svojem spremstvom, ga pozdravi nek 80 letni župan blizo tako le: „Z denšnjem dnevom nam je izšlo solnce. Poljubimo tla, po katerih hodi zdaj Tvoje Veličanstvo in bomo ta tla kakor sveta zapustili svojim otrokom. To so tla, katera so naši očetje po prelitvi mnoge krvi izpuli Tarčinom in mi smo srečni, da smo prišli pod Tvoje varstvo. Mi smo hrabri, kakor najhrabrejši Tvojih drugih narodov in pripravljani vsak hip svojo kri preliti za Tvoje veliko državo. Mi se ne bojimo sovraga. Oboroži nas in mi smo pripravljani vsak hip ubogati Tvojemu povelju. Živio naš prevzvišeni, preljubi Cesar Frano Jožef! Ljudstvo je na to Cesarja navdušeno pozdravljalo. Cesar pa je odgovoril po namestniku Rodich-u, da ga vesele te izjave, da je odpustil začasno zmoto in se nadeja, da bodo prebivalci te dežele zmerom ostali zvesti državljeni ter sveto držali ravnokar dane obljube. To junaško ljudstvo se je tedaj od lica do lica sprijaznilo se svojem Cesarjem in Cesar kot vojak je moral biti gotovo vesel krepkega zagotovila vdanosti junaškega ljudstva. Popotoval je naš Cesar prav mnogo; a to potovanje po Dalmaciji mu bode gotovo ostalo v spominu.

Na Kranjskem so Slovenci tudi hoteli povsod Cesarja slovesno sprejeti, posebno pa v Šempetru; pa vlada jim je vse prepovedala in še deputacija dež. zbora ne bo menda sinela pred Cesarja. Skoro neverjetno!

V kranjskem dež. zboru so slovenski poslanci interpellirali vlado zaradi volitev v trg, zbornico. Interpellacija je dolga, ostra in temeljito dokazuje, kako je vlada nepostavno ravnala pri omenjenih volitvah. Jezni vladni zastopnik je rekel, da ne bo na to interpellacijo nič odgovoril.

Nadalje je dr. Bleiweis stavljal nujni predlog, naj dež. zbor sklene postavo gledé učenja slovenskega jezika na ljubljanski realki. Predlog Bleiweissov se je po hudem nasprotovanju nemškutarjev izročil šolskem odseku, da poroča v 48. urah.

Iz cele kranjske dežele je prišlo na dež. zbor mnogo prošenj, katere zahtevajo, da se v c. k. uradih slovensko uraduje. Vidi se iz tega, da so kranjski bratje začeli jako odločno postopati in to nas jako veseli.

Na Českem dež. zboru dohaja na stotine peticij za ustanovitev česke univerze in za prireditbo nepravičnega volilnega reda.

V moravskem dež. zboru pa so Čehi sopot interpelovali zaradi germanizacije šol in večkrat govorili za slovanske šole; a vse zastoj.

Iz družih deželnih zborov nij poročati važnega.—Skoro vsi dež. zbori bodo jenjali zborovati koncem tega tedna.

Ruski car je prišel v Berlin obiskat nemški dver; sprejem njegov je bil jako simpatičen in se delajo njemu na čast vojaške parade in druge slavnosti.—Mej carovom spremstvom je tudi kancelar Gorčakoff in drugi visoki generali.—Iz Berlina se poda car v kopelj Ems, kder se bodo menda sopot snidli trije cesarji: naš, nemški in ruski.—Nemški časopisi pozdravljajo ruskega cara kot največjega dobrotnika Nemčije, kar je tudi žalostna resnica, katera močno teži na Slovanih.—Sliši se, da je namen shoda vladarjev v Ems-u, da se vse tri velevlasti pogodijo, da bodo skupno ohranile evropski mir.—Čudno sa nam zdi, da tri take velevlasti proti sami Francoski tako demonstrirajo, kakor bi hotela ona uže kmalo kaliti evropski mir. Zakaj se nek Bismark tako boji, saj Francozje ne morejo misliti na vojsko saj še 10 let ne, to sami priznavaajo v raznih listih in v 10. letih se lahko mnenja cesarjev in narodov bog ve kako spreminja.

Naš Cesar je podelil knezu črnogorskemu red velikega križa Sv. Štefana in ga imenoval lastnika 29. pešpolka.—To je velika čast, katero v Avstriji zadobé samo vladarji velikih držav.—

V nemškem drž. zboru je bila te dni sprejeta postava ob odpravi samostanov.

Razne vesti.

(**Javni občni zbor polit. društva Soča**) bode v nedeljo po hinkošnih dne 23. t. m. pri Rebku (znana gostilna mej Černicami in Ajdovščino). Zborovalo se bode v veliki dvorani; začetek točno ob 4 uri popoldne.— Na dnevnem redu so sledeče točke.

1. Predlog, da se naprosi deželni zbor, da napravi novo postavo gledé pokritja bolnišničnih stroškov.
2. Predlog zaradi nove občne postave za Goriško gledé razdelitve občinskih zemljišč.
3. Govor o napredovanju v trto-in sadjoreji.
4. Govor o narodnem gospodarstvu.

Ker je ta občni zbor javen, smejo se ga vdeležiti tudi neudje. Gledé na to, da se bode pri tem zboru predavalo tudi o kmetijstvu, je želeli, da se ga vdeležé kmetovalci posebno iz Vipavskega in Krasa v prav obilnem številu.—

(**Deželni zbor goriški**) bode imel dones, v četrtek, petek, soboto in menda še drugi tedeu v ponedeljek seje; v ponedeljek, ali k večem v torek pa bode sklenjen. Do posebnih debat letos ne bo prišlo; rešili se bodo računski, po tem se sprejmejo menda brez vsake debate dve postavi o razdelitvi pašnikov, postava o novi meri in druga postava o poljskem varstvu. Debata bo k večem, ko pride v raspravo nek predlog, ki meri na to, da bi se dež. zbor z vlado pogodil gledé šolskega sveta.

Vlada namerava pogoditi se na tak način, da bi to, kar je dozdej v tem obziru nepostavno zaključila postalo postavno, in hoče k večem Italijanom dati neko odškodbo s tem, da dovoli tudi goriškemu županu sedež v dež. šolskem svetu. Ker se ta modus vivendi ne vpira ne na praktično potrebo, še manj pa na pravico in postavo, in ker nas Slovence popolnoma prezira, menimo, da ga bodo naši poslanci storili nemogočega. Kakor se sliši nij še ta sesija dež. zborov zadnja pred novimi volitvami, ampak sedajni poslanci bodo drugo spomlad sopet sklicani v sessijo in nove volitve za dež. zbor bodo še le v jeseni l. 1876.

(**Mestno starešinstvo**) Vganili smo, ko smo zadnjé pisali, da bodo pri mestnih volitvah tudi v I. razredu zmagnali liberalci. Izvoljeni so sledeči gospodje: Dr. Emilio Nardini, Dr. Bressan in pl. Luzenberger. Ti kandidati so dobili po 110 glasov, mej tem ko so vladni dobili jih samo po 20.—Kar se tiče teh kandidatov, nij nobeden iskren liberalci, eden je celo odločni klerikalec in vse kaže na to, da so letos liberalci napravili kak tajni kompromis z klerikalci, kateri imajo v Gorici še prav dosti moči in so v poprejšnjih časih pokazali liberalcem, da jih lahko potolčejo v zvezi z vlado.—Ravno to pa, da je vlada nepolitično ravnala s klerikalci, je krivo, da je vlada popolnem propala pri letošnjih volitvah.—O sedajnemu starešinstvu se prav za prav ne more reči, katere barve je; če bi tudi liberalci imeli večino, bi bilo za njih nevarno, ko bi hoteli popolnoma liberalno postopati, kajti s tem bi klerikalce zopet vznemirili.—Sicer pa je vodja liberalcev prebrisan mož in bo tako postopal, da postane njegova stranka sopet to, kar je bila, če mu ne bo vlada kaj zmešala.—

(**Občno pevsko društvo**) Začasni odbor tega društva ima dones sejo, da pretresa pravila ter jih precej predloži namestništvu.—Kakor hitro bodo pravila potrjena, se bodo razglasila po časnikih slovenskih in se bodo začeli nabirati udje.—

(**Čalet k Rebku**) napravijo v nedeljo, 23. t. m. nekateri goriški Slovenci.—Kedor se ga hoče vdeležiti, naj se oglasi pri g. Antonu Ferliu; za vožnjo tje in nazaj se bode plačalo za vsako osebo 1 gold.—Želeli je posebno, da se pri Rebku, kakor zadnjé v Dornbergu, snidejo mnogi peveci iz Gorice in okolice, iz Brd, Krasa in Vipavskega, da se bodo zmerom bolj spoznavali mej seboj in da so tako uže precej začena gojiti občno pevsko društvo.—

(**Prevelika vladna previdnost**) Kakor se nam brzojavlja, je vlada prepovedala v Št. Petru na Notranjskem vsako ovacijo Nj. Veličanstvu, ko se jutre pripelje iz Reke.—Notranjci so namreč nameravali v Št. Petru pozdravljati Cesarja po raznih deputacijah iz vsih vasij Notranjskega, tudi bi bili tam peli razni pevski zbori Cesarju na čast in posebna deputacija županov bi se bila Cesarju poklonila in ga prosila, naj podeli Slovincem zaželjene pravice; toda Slovenec ne sme Cesarju pokazati svoje udanosti, ne sme prositi ga pomoči. Taka se je godila tudi nam goriškim in tržaškim Slovincem.—Žalostna nam je osoda in prava grenkota se polasti slovenskih sre v očigled takim razmeram.—Skoro se nam hoče dozdevati, da smo mi v Cizlajtaniji to, kar so Slovaki v Translajtaniji.

Toda to naj nas ne vstraši; predno ali pozneje bomo tudi mi uslišani; zatorej pa delajmo in bodimo gotovi, da ne propademo, kajti v delu je moč.—Časi so se uže dostikrat spremenili, pa se še bodo. Kranjski dež. zbor je hotel tudi poslati deputacijo v Št. Peter; a skoro gotovo tudi ta ne bode sprejeta; za to bodo skerbeli Nemškutarji.

Skupno trpljenje večja solidarnost in mi te silno potrebujemo.—

(**Nabiranje vojakov**) je od včeraj sem v Gorici in bode trajalo do 20. t. m. po tem pa gre komisija v Ajdovščino. Naši slovenski fantje tudi letos prav slabo pojo po ulicah.

(**Tržaški „Pevski Sokol“**). Iz Trsta se nam piše, da se tam snuje pevsko društvo z imenom „Pevski Sokol.“ Udje bodo imeli posebno lično sokolsko obleko. Pravila, katera je izdelal naš vrli in jako marljivi Ivan Dolinar, so jako dobra in se je nadejati, da pevsko društvo na tej podlagi bode dosti koristilo in našo okolico k bolj zivahnem življenju obudilo. Vse pohvale je torej vreden vrli gosp. Dolinar za idejo in velik trud.

(**Gospod Filip Abram**), poprej sodnik v Tominu in zadnji čas v Trziču, postal je svetovalec deželne sodnije v Trstu. Ta gospod, povsod, kder je bil, jako priljubljena oseba zaradi velike nepristranosti, je slovenskega popolno zmožen in jo piše tako, kakor le malokateri sodnik na Goriškem. Veseli se torej mnogo njegovih spoštovateljev in prijateljev nad njegovim imenovanjem.

(**Razstava v Filadelfiji**). Tukajšnja trg. zbornica je dobila od avstr. odbora te svetovne razstave načrt in tiskovine za naznanila onih, ki hočejo kaj razstaviti in vabi vse tiste, ki hočejo kaj poslati na razstavo v Filadelfijo, da se oglasijo v uradu zbornice do konec t. m.

(**Adressa**) katero je podalo polit. društvo Edinost presv. Cesarju se glasi:

VAŠE VELIČANSTVO!

Premilostivi Gospod in Car!

Živo in presrečno veselje se je vzbudilo po naši okolici, ko je dobila radostno, blagodejno vest, da na potu v dalmatinske Svoje okrajine nas obišče presvitli Gospod in Vlada r, premilostivi naš Car.

Kakor se veselé poslušni otroci na prihod dobrega svojega očeta, katerega davno niso videli, tako smo se mi razveselili in hrepeneč šteli dneve in ure do prihoda Vašega Veličanstva, presvitla naša krona!

Denes imamo Vaše Veličanstvo, premilostivega svojega Očeta, v svojej sredi. Denes Vam hitimo zaupno naproti, ter se Vam poklanjamo gorečim srcem, iskreno ljubeznijo, preponižno udanostjo, neomahljivo zvestobo.

Nijmamo Vašemu Veličanstvu pred sijajni prestol položiti dragocenih zemeljskih darov, ker osorna je naša osoda, kamenita naša zemlja, iz katere dobivamo trdom in žuljavimi rokami vsakdanji svoj kruh. Ali vemo, takih darov preblago Vaše srce ne zahteva; pokorščina, udanost, ljubezen in zvestoba je prijetniša blagodušji Vašega Veličanstva, nego vsa pozemeljska darila, in ponosni smo, ker nosimo te darove neoskrunjene v svojih prsih. Te darove, najboljšo podporo vsacemu prestolu, pokladamo veselo zaupljivostjo pred kolena Vašega Veličanstva, presvitli naš vladar in car! Blagovolite jih najmilostljive sprejeti od nas vedno zvestih Slovencev tržaške okolice.

Sročeni narod, komar je dan blag pastir, do katerega nosi ljubezen v srci; ako mu zeleni olika miru, cvete gospodarstvo, širi se obrt, vspešno napreduje umetnost, razprostira se blagostanje, oživljajo se vse kreposti; ako poje bojna trobenta, hité pogumni in navdušeni junaci na državne meje odbijati sovražne krivične napade, pečatiti svojo zvestobo lastno krvijo.

Presvitlo Veličanstvo! tudi tržaška okolica je gledala blaženega miru veselo luč, i svojo hvaležnost za ta nebeški dar poterjevala v viharnih časih, kakor na skalo ob morji so grmeli valovi nanjo, ona se v zvestobi nikoli i nikdar nij premaknola, orožjem v roci je stala za Carja in dom.

In to Vašemu Veličanstvu neoskrunjeno ohranjeno ljubezen, pokorščino, udanost in zvestobo bode vekomaj nosila v svojih prsih.

Blagovolite, premilostivi Gospod in Car, sprejeti to zagotovilo, katero srca in duše ogreva prepokornim Vašim otrokom.

Bog živi, Bog ohrani našega Gospoda in Carja!

V imenu vseh prebivalcev tržaške okolice. *)

*) Desiravno kesno, smo vendar prinesli to jako lepo addresso, ki je vredna, da jo zabeležimo kot spomin; izdelal jo je baje slovenski pesnik, g. Cegnar

Poslanice. *)

Na poslanico g. vodje gluhomeice v 18. št. „Soče“ odgovarjamo prav lahko. Da je bilo v nedeljo 25. aprila prav mrzlo, nam mora vsakdo, če tudi nij „mekočutni gospod“, priznati. Da je bilo v gorci sobi g. vodje 14 gradov toplote, smo prepričani; a naj se g. vodja potruži na meteorološko štacijo in prepričal se bode iz zapisnika, da je bila tisti dan sledeča temperatura: zjutraj 8.8° C., o poludné 10.7° in popoldné 9° C. Reka Soča je pa po leti z 17° C. za kopanje

premrzla.—G. učitelj (?) Lenardič je menda imel 14° R. toplote v debeli, zimski, dobro zapeti suknji, v kateri smo ga videli tisti dan.

Dozdaj smo zmirom mislili, da je v goriških zavodih toliko civilizacije, da se samo po sebi razumi, da otroci tudi v največi vročini nosijo podhlačice. Če so otroci v ruskoplatneni obleki na prašanje g. Lenardiča, če jih zebe, veselo odgovorili, da ne, mi ne vemo; znano pa nam je uže davno marsikaj o gluhomeici, kar pride na dan o svojem času. Slišimo tudi, da se je g. vodja drznil našo poslanico kritizirati iz slovničnega stališča, češ, da je v njej 10 napak. Da je kaka tiskovna napaka, tega ne tajimo; teh imajo v Gorici vsi slovenski listi zaradi uže zaanih neugodnosti; ampak da se človek, ki je poslal menda v tem stoletju največi slovnični skandal mej svet, namreč lansko „napredovanje“ gluhomeice, postopi očitati drugim slovnične napake, to je uže več, nego nepremišljenost. Če kedo piše „iz Bergignja, iz Cattrra, iz Bigliane, iz Carmina“ itd. in se po tem še izgovarja, da je hotel pisati ta imena po ilirsko in italijansko, kaj si bo vsakdo moral misliti o takem človeku: da ru ne manjka samo slovnice, ampak še kaj družega, kar mi po domače imenujemo—razum, ali po italijansko: „senso comune.“

S tem nehamo vsako polemiko, kajti nij nas volja plačevati poslanice, da odgovarjamo na izdelke jeznih junakov, ki sebe in druge blamujejo.

Več človekoljubov.

Slavno uredništvo! Podpisana prosiva slavno uredništvo, naj bi blagovolilo potrditi, da nisva bila pisatelja one notice o vremenu v 17. št. „Soče“ in tudi ne v kakej dotiki z gospodi, koji se človekoljubi imenujejo. V Gorici dne 13. maja 1875. Jug m. p. in Hoban m. p., učitelja.*

*Potrjujemo, da gospoda nijsta v nobeni zvezi z omenjeno poslanico. Ured.

Objava.

Zavarovalno društvo „Unione“ iz Florence je vsled postopanja političnih oblastnij proti njemu vso to zadevo izročilo c. k. višim sodnjam austro-ogerskem in je denes v položaji, občinstvu javljati, da v enem slučaju, kder je spoznala neka okrajna sodnja kot neveljavne pogodbe tega društva, je tržaška c. k. nadzodnija z razsodbo 22. decembra 1874 št. 6925 vničila prvo razsodbo in zavkazala novo obravnavo po navadnih občnih principu prava.—

In v zavetji teh principov je „Unione“ gotova svojih pravic, kajti gledé na to, da uživa vse prednosti juridične osebe po postavah svoje lastne dežele, se ona lahko dne pod varstvo §§. 33-34 državljanskega zakona avstrijskega.—

Gledé na to opozoruje „Unione“ lastne zavarovance, da ne verujejo nasprotnim izjavam in na nevanost, kateri se izpostavijo, če ne plačajo zavarovalnih premij ter za stroške in druge šitnosti, ob enem pa društvo zagotavlja, da od svoji strani ne bodo nikoli ogibalo se izpolnvanji dolžnosti, katere je prevzelo nasproti zavarovancem.

Florence 7. aprila 1875

Za zavarovalno društvo italijansko „L'Unione“,
Odpravljeni svetovalec: Glavni ravnatelj:
Advokat C. Panattoni — Conte Giuseppe Barbaro.
poslanec v parlamentu.

PS. Letne premije se lahko pošilja v rekomandiranih pismah pod naslovom „Cavaliere Tito Albanesi direttore della compagnia d'Assicurazioni Generali „L'Unione a Udine ali pa plača zastopnikom, katerih ima društvo v vsakem okraju.

*) Uredništvo nij odgovorno ne za obliko ne zadržaj.

Sirovi loj
kupujeta vsaki čas po najvišji ceni
Karl Pamperl-ova sina,
Topilnica za loj, svečarja in milarnica,
zaloga vžigalnih, svetilnih in maščobnih tvarin
v CELOVCI na Koroškem.

!! Mojstri !!

ki želijo prevzeti popraviljanje zvonika in farovža v **Kostanjevici na Krasu**, naj se v kratkem tu oglasijo.

Kostanjevica 4. maja 1875.

Županstvo.